

חוק עזר לדוגמה למועצות מקומיות (תברואה וסילוק מפגעים), התשל"ב-1972

פורסם: ק"ת 2852, התשל"ב (25.5.1972), עמ' 1220
תיקונים: ח"ש"מ 711, התשס"ח (30.10.2007), עמ' 6

לפי סעיף 25א לפקודת המועצות המקומיות, מתפרסם בזה חוק עזר לדוגמה כלהלן:

הגדרות

- בחוק עזר זה -
 - "אורווה"** - מקום גדור או בלתי גדור, מקורה או בלתי מקורה, שמחזיקים בו בעלי-חיים, לרבות רפת, לול, דיר, מכלאה או חצר שמשמשים בהם יחד עם האורווה;
 - "בור שפכים"** - כל מבנה, בין מעל לקרקע ובין מתחתיה, שנועד לקיבולם או לאגירתם של צואים, דלוחים, שפכים או כל פסולת של נוזלים אחרים, לרבות כל סוג של בור רב, בור חלחול או בית קיבול אחר הבנוי אבן, לבנים או כל חומר אחר, ולרבות ביוב או תעלה;
 - "ביב פרטי"** - ביב המשמש לניקוזו של בנין אחד או של מגרש אחד, לניקוזם של קבוצה של בנינים הנמצאים בתחומי מגרש אחד או לניקוזם של שני מגרשים סמוכים ושל המבנים שעליהם, לשם העברת נוזלים ושפכים אל בור שפכים או אל ביב ציבורי, לרבות אבזר ביוב, מחסום ותא-בקרה;
 - "ביב ציבורי"** - ביב המשמש להעברת צואים, דלוחים, שפכים או כל פסולת של נוזלים אחרים, לרבות אבזר ביוב, מחסום ותא-בקרה וכל חלקיהם, ולמעט ביב פרטי;
 - "בעל חיים"** - לרבות עופות ודגים;
 - "בעל נכס"** - אדם המקבל, או הזכאי לקבל, הכנסה מנכס, או שהיה מקבלה או היה זכאי לקבלה אילו הנכס היה נותן הכנסה, בין בזכותו הוא ובין כסוכן, כנאמן או כבא-כוח, בין שהוא הבעל הרשום של הנכס ובין שאיננו הבעל הרשום, וכולל שוכר או שוכר משנה ששכר את הנכס לתקופה של למעלה משלוש שנים;
 - "זבל"** - גללי בהמה ועופות ושאר אשפה של אורווה;
 - "ליקוי"**, **"לגבי מבנה"** - פגם במבנה עצמו, בין אם היה קיים מלכתחילה ובין אם נתהווה לאחר זמן;
 - "מאושר"** - מאושר בידי המועצה, או בידי המנהל הכללי של משרד הבריאות או מי שהוא הסמיכו לענין הנדון;
 - "מבנה"** - בנין, צריף, סככה, אוהל או מבנה חוץ כלשהו, בין קבוע ובין ארעי, או כל חלק מהם, על כל מיתקניהם, לרבות מיתקני תברואה, בין שהם מצויים בתוך המבנה ובין שהם מצויים בסביבתו;
 - "מוהל"** - המים היוצאים מן הזיתים, הנשארים בקרקעית העוקה בבית-הבד אחרי הוצאת השמן;
 - "מחזיק"** - אדם המחזיק למעשה בנכסים או בחלק מהם כשוכר או בכל אופן אחר, למעט אדם הגר בבית מלון או בפנסיון;
 - "מיתקן תברואה"** - אינסטלציה סניטרית, לרבות כל קבועה, מחסום, סעיף, צינור ואבזר בפנים בנין ומחוצה לו וכן מחסום ותא-בקרה בביב פרטי או בביב ציבורי, ולרבות מיתקן לחימום בנין ולחימום מים ומערכת אספקת מים על כליה, צינורותיה ואבזריה;
 - "נכס"** - מקרקעין או מבנה, בין תפוס ובין פנוי, בין ציבורי ובין פרטי;
 - "ראש המועצה"** - לרבות אדם שראש המועצה העביר אליו בכתב את סמכויותיו לפי חוק עזר זה, כולן או מקצתן;
 - "תברואן"** - רופא המועצה, מנהל המחלקה לתברואה של המועצה, מהנדס התברואה של המועצה או כל פקיד אחר של המועצה, שהמועצה מינתה אותו למלא תפקיד של תברואן;
 - "תעלת שפכים"** - לרבות סעיף תעלת שפכים ותא-בקרה.

מפגעים

- "מפגע"** - כל אחד מאלה:
 - העדר בתי-כסא במספר מספיק ומטיפוס מאושר, או קיום בית-כסא שאינו מטיפוס מאושר, בנכס המשמש למטרת מגורים או עסק או למטרה ציבורית;
 - העדר פחי אשפה במספר מספיק ומטיפוס מאושר בנכס המשמש למטרת מגורים או עסק או למטרה ציבורית;
 - גג, תקרה, קיר, מעקה, ארובה, תריס, חלון, אשנב, דלת, מפתן, מזחילה, ביב, תעלה, מרזב, צינור או מיתקן תברואה, שהוא לקוי, בכללו או בחלקו, באופן שעלולים לחדור דרכו מים, רטיבות, טחב או רוח, במידה שלפי דעת התברואן יש בכך משום נזק לבריאות, אם בבנין עצמו או בסמוך לו;
 - החזקת נכס בצורה או באופן שהם, לדעת התברואן, מזיקים או עלולים להזיק לבריאות;
 - צפיפות מרובה בנכס העלולה, לדעת התברואן, להזיק לבריאות, וכן שימוש בנכס בצורה העלולה להזיק לבריאות;
 - העדר בור שפכים או ביב פרטי בנכס, וכן קיום בור שפכים או ביב פרטי אשר לדעת התברואן הם לקויים, אינם מתאימים לתכליתם או אינם מספיקים לניקוז יעיל של הנכס, וכן ביב או מיתקן תברואה

או חלק ממנו שהוקמו ללא היתר לפי חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965, או שלא לפי תנאי ההיתר, ושלדעתו של התברואן הם לקויים או אינם מתאימים לתכליתם;

(7) אסלה או קבועה אחרת במיתקן תברואה שאינה מצוידת במחסום, או שהמחסום אינו מטיפוס מאושר או, שלדעת התברואן, אינו קבוע כהלכה;

(8) סעיף או צינור לשפכים, לצואים או לדלוחים, שנקבע בתוך בנין או מחוצה לו מבלי שיהא חסום במחסום מטיפוס מאושר;

(9) בריכה, חפירה, מזחילה, תעלה, בור מים, מיכל מים, בית-כסא, אסלה, משתנה, בור שפכים, ביב, בור פסולת, פח אשפה, גן, גג, סככה או חצר שהם במצב מזוהם או שלדעת התברואן הם עלולים להזיק לבריאות;

(10) באר, בור מים, מכל מים וכל מקום המשמש לאגירת מים, שלדעת התברואן הם נמצאים במצב העלול לגרום לזיהום במים שבתוכם או להתפתחות יתושים בהם;

(11) תא בקרה של בור שפכים או של ביב פרטי, שאינו מצויד במכסה ברזל או ביטון לא חדירים ומטיפוס מאושר, ושיש בכך כדי לגרום להתפתחות יתושים בהם;

(12) צינור שפכים, צינור דלוחים, צינור איוורור, בור שפכים, תא בקרה, כוך או ביב שהם סדוקים, שבורים, סתומים או פגומים, באופן שגזים או נוזלים שבהם עלולים לפרוץ החוצה או לחלחל מתוכם;

(13) מחבר או חיבור לקוי של ביב, צינור שפכים, צינור דלוחים או אסלה או של צינור במיתקן או מחסום תברואה;

(14) שימוש בצינור גשם או צינור שפכים או דלוחים, או שפיכת כל נוזל אחר דרך צינור גשם;

(15) צינור גשם, מרזב או מגלש הקשור במישרין, או בעקיפין, אל ביב, צינור שפכים, צינור דלוחים או תעלת שפכים;

(16) הצטברות חומר כל שהוא בין בתוך בנין ובין בסביבתו, שלדעת התברואן גורמת או עלולה לגרום לרטיבות או לטחב בבנין או בבנין סמוך;

(17) הצטברות של עפר, אבנים, עצים, גרוטאות של מתכת, חלק רכב, זבל, נוצות או פסולת אחרת, שלדעת התברואן מזיקים או עלולים להזיק לבריאות;

(18) העדר מעשנה שלדעת התברואן יש צורך בה בבנין, או קיום מעשנה בבנין שהיא שבורה או לקויה, אינה גבוהה למדי או פולטת עשן באופן הגורם נזק לבריאות, לדעת התברואן;

(19) תנור, אח, קמין או כבשן, בין שהוא משמש למלאכה ובין לתכלית אחרת, שלדעת התברואן אינו מאכל כראוי את חמרי הדלק בתוכו וגורם על ידי כך לפליטת עשן או גזים במידה המזיקה או העלולה להזיק לבריאות;

(20) ניקוי, ניעור או חביטה של מרבד, שטיח או כלי מיטה ברשות הרבים, בחצר, בכל קומת בנין או בדירה באופן שלדעת התברואן מזיק לבריאות;

(21) בית חרושת, בית מלאכה, מקום עבודה או מחסן מכל סוג שהוא, המוחזקים במצב לא נקי, או שהצפיפות בהם עלולה לדעת התברואן לגרום נזק לבריאות;

(22) כל אבק או פסולת הנוצרים במהלך העבודה בבית חרושת, בבית מלאכה או במקום עבודה מכל סוג שהוא, שלדעת התברואן גורמים או עלולים לגרום נזק לבריאות;

(23) החזקת בעל-חיים באופן שלדעת התברואן מזיק או עלול להזיק לבריאות;

(24) מבנה הגורם או עלול לגרום לשריפת חולדות, עכברים או חרקים ושרצים אחרים בו, או להתפתחותם;

(25) שטח אדמה שאינו גדור במידה מספקת, לדעת התברואן, שעלול לשמש להצטברות אשפה או פסולת;

(26) עצים, שיחים, שיחי צבר או אחרים אשר ענפיהם בולטים או מתפשטים לעבר רחוב והגורמים או עלולים לגרום לתקלה לעוברים ושבים;

(27) גרימת רעש, גזים או ריחות במידה בלתי סבירה;

(28) הפרעת השימוש במיתקן תברואה או במיתקני הספקת מים, או הפרעה כל שהיא להחזקתו היעילה של נכס מבחינה תברואית או מבחינה אחרת;

(29) שימוש בשפכים, בדלוחים או במי פסולת אחרים בלתי מטוהרים להשקאה;

(30) כל דבר העלול, לדעת ראש המועצה או התברואן, לסכן את חייו, בטחונו, בריאותו, רכושו או נוחותו של אדם או להפריע לאדם או למנוע אותו מהשתמש בזכויותיו.

מזבלה

3. (א) המועצה רשאית לקבוע, בהמלצת התברואן ובאישור מפקח לשכת הבריאות המחוזית, מקום שישמש לאיסוף אשפה, פסולת, דומן וזבל (להלן - מזבלה); המועצה חייבת לקבוע מקום כאמור אם באה על כך דרישה מאת מפקח כאמור.

(ב) אשפה, פסולת, דומן וזבל שהועברו למזבלה הם בבעלות המועצה.

סמכויות התברואן

4. (א) התברואן רשאי להיכנס לכל נכס בשעות שבין זריחת החמה ובין שקיעתה לשם סילוק כל מפגע ולשם ביצוע הוראות חוק עזר זה.

(ב) התברואן רשאי לבדוק כל ביב, צינור או מיתקן אחר, ואם מצא צורך בכך רשאי הוא לגלות כל ביב או מיתקן תברואה אחר, בין בעצמו ובין על ידי עובדי המועצה, וזאת לאחר מתן הודעה בכתב לבעל הנכס או למחזיק בו לא פחות מ-24 שעות לפני ביצוע העבודה, ובתנאי שאם לא מצא פגם בביב, בצינור או במיתקן התברואה, עליו לכסות מחדש את החפירה על חשבון המועצה ולתקן כל נזק, שנגרם כתוצאה מפעולתו, על חשבון המועצה; מצא התברואן פגם כל שהוא - יתן לבעל הנכס או למחזיק בנכס, לפי הוראות חוק עזר זה, התראה בכתב שבה ידרוש תיקון הפגם במועד שיקבע לכך.

אחריות לסילוק מפגע

5. (א) על אף האמור בכל חוזה שכירות, אך מבלי לפגוע בזכותו לדרוש סעד כדין נגד אדם אחר, חייב המחזיק בנכס לסלק כל מפגע מהנכס; אולם אם אי-אפשר למצוא את המחזיק, חייב בעל הנכס, לפי דרישת התברואן, לסלק את המפגע.

(ב) מפגע שלדעת התברואן נובע מליקוי במבנה הנכס עצמו, במיתקני התברואה שבו או מדבר כל שהוא בנכס או בסביבתו אשר בו משתמשים או ממנו נהנים רוב הדיירים שבנכס, חייב בעל הנכס בלבד לסלקו; אולם אם בעל הנכס נעדר מן הארץ או אי-אפשר למצוא או את בא-כוחו, חייב המחזיק בנכס, לפי דרישת התברואן בכתב, לסלק את המפגע.

(ג) היו לנכס בעלים או מחזיקים אחדים, או אלה ואלה, חייבים הם, כולם יחד או כל אחד מהם לחוד לסלק את המפגע.

הודעה לסילוק מפגע

6. (א) התברואן רשאי לדרוש בהודעה בכתב מאת האנשים החייבים לסלק מפגע לפי הוראות חוק עזר זה לבצע את כל העבודות הנחוצות לשם סילוק המפגע ולמניעת הישנותו בהתאם לפרטים ולתנאים הקבועים בהודעה.

(ב) ההודעה תכלול את המועד שבו יש לבצע את העבודות כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) הבעל או המחזיק, שקיבל הודעה כאמור, חייב למלא אחריה.

סילוק מפגע בידי המועצה

7. לא קיים אדם החייב לסלק מפגע את דרישות התברואן בהודעה לפי סעיף 6 או ביצע עבודה מהעבודות המפורטות בהודעה שלא לפי התנאים הקבועים בה, רשאית המועצה לבצע את העבודה הדרושה לסילוק המפגע ולגבות את הוצאות הביצוע מהאדם או מהאנשים החייבים לסלק את המפגע, מכולם יחד או מכל אחד לחוד.

החלטת התברואן

8. דעתו של התברואן בדבר קיומו של מפגע, מקורו או מהותו, או בדבר העבודות והחמרים הדרושים לסילוק המפגע ולמניעת הישנותו, תהא קובעת וסופית.

הצגת העתק מחוק העזר

9. בעל בנין שנמצאות בו דירות אחדות חייב, לפי דרישת התברואן, להדביק ולהחזיק במקום נראה לעין בבנין העתק מחוק עזר זה או מחלק ממנו.

שמירה על נקיון בנכס

10. בעל נכס והמחזיק בנכס חייבים לשמור על הנקיון בנכס ובסביבתו באופן המניח את דעת התברואן, וכן לנקות ולסלק ולהעביר למזבלה כל זוהמה, פסולת, זבל, דומן או אשפה אחרת שנצטברו בנכס או בסביבתו.

סידורים ארעיים לעובדים

11. אדם המעסיק עובדים לעבודות בניה, חפירה, חציבה וכיוצא באלה, חייב להקים בית-כסא ארעי לשימוש עובדים לפי שרטוט דוגמה של משרד הבריאות, במקום שיקבע התברואן, למשך זמן ביצוע העבודות, וכן חייב הוא לאחר גמר העבודות, לבער ולסלק את כל הזוהמה והלכלוך שנצטברו ולפרק את בית-הכסא הארעי בצורה המניחה את דעת התברואן.

כלי זבל

12. (א) המחזיק באורווה חייב להתקין בה כלי קיבול סגור לזבל, להחזיקו במצב תקין, לתקנו או להחליפו באחר, הכל לפי הוראות התברואן, ובתוך הזמן שיקבע.

(ב) לא ישים אדם זבל אלא לתוך כלי הקיבול לזבל, ולא ישאיר זבל מחוץ לאותו כלי קיבול.

בור זבל

13. (א) המחזיק באורווה שלידה חצר, רשאי לכרות בחצר בור לזבל, ובלבד שמקום הבור, צורתו, עמקו ואופן כיסויו יהיו לפי הוראות התברואן.

(ב) המחזיק בבור זבל חייב לכסותו באדמה או לרוקנו כשיתמלא או כשידרוש זאת התברואן.

הוצאת זבל

14. (א) המחזיק באורווה חייב להוציא את הזבל שבכלי הקיבול לפחות פעם בכל יום, והוא רשאי להעבירו אל הבור, אם יש בור סמוך לאורווה, או אל השדה אם יש לו שדה שברצונו לזבלו.
(ב) המחזיק באורווה שאין לו בור או שדה כאמור בסעיף קטן (א), או שלא העביר את הזבל כאמור בו, חייב להעבירו למזבלה.

צינורות מוהל

15. (א) המחזיק בבית בד חייב למנוע נזילת מוהל מבית הבד אל הרחוב, וברחוב, פרט לתעלה המיועדת למי הגשם.
(ב) המחזיק בבית בד חייב להתקין צינור ברזל או תעלת ביטון סגורה להולכת המוהל מבית הבד אל המקום הקרוב ביותר שבתעלת מי הגשם שברחוב, הכל להנחת דעתו של התברואן ובהתאם לדרישותיו.
(ג) המחזיק בבית בד חייב למנוע את סתימתו של הצינור או התעלה, לנקותם, לתקנם ולהחזיקם במצב תקין, הכל לפי הצורך ולפי הוראות התברואן.

מסירת הודעות

16. (א) מסירת הודעה לפי חוק עזר זה תהא כדין, אם נמסרה לידי אדם שאליו היא מכוונת, או נמסרה במקום מגוריו או במקום עסקיו הרגילים או הידועים לאחרונה, לידי אחד מבני משפחתו הבוגרים או לידי כל אדם בוגר העובד או המועסק שם או נשלחה אליו בדואר במכתב רשום הערוך אל אותו אדם לפי מען מקום מגוריו או עסקיו הרגילים או הידועים לאחרונה; אם אי-אפשר לקיים את המסירה כאמור תהא המסירה כדין אם הוצגה ההודעה במקום בולט באחד המקומות האמורים או על הנכס שבו היא דנה, או נתפרסמה בשני עתונים יומיים הנפוצים בתחום המועצה, שאחד מהם לפחות הוא בשפה העברית.
(ב) הודעה שיש למסור אותה לפי חוק עזר זה לבעל נכס או למחזיק בו, יראו אותה כאילו נערכה כהלכה, אם נערכה אליו בתור "הבעל" או "המחזיק" של הנכס, ללא כל שם או תיאור נוסף.

עבירות

(תיקון התשס"ח)

17. העושה אחד מאלה בתחום המועצה עובר עבירה על פי חוק עזר זה:
(1) מכניס שפכים או מים דלוחים בכלי קיבול המיועד לאשפה;
(2) מניח כלי קיבול לאשפה ברחוב שלא לפי הוראות כל דין;
(3) עושה את צרכיו ברשות הרבים, במקום ציבורי, בחדר מדרגות או בכל מקום שאינו מיועד לכך;
(4) מטיל נייר, אשפה, נוצות או פסולת אחרת ברשות הרבים או בבניין ציבורי;
(5) שופך נוזלים, למעט מים, ברשות הרבים או מניח לנוזלים שיזלו מרשותו לרשות הרבים באופן המזהם או המלכלך את רשות הרבים;
(6) שם ברחוב או ברשות הרבים בקבוקים, שברי זכוכית, חרס, מסמרים, חומר חד, אבן, חול, ברזל, עץ, גרוטאות או חומר בניה כל שהוא, שברי כלים או חלקי מכוונות או רכב;
(7) משליך ברחוב קליפות, פירות, ירקות, נבלות בעלי-חיים או חלקיהן או פסולת מזון כל שהיא;
(8) מאכיל בעל-חיים ברחוב באופן שיש בו כדי לזהם את הרחוב;
(9) שוחט בעל-חיים או מורטו ברשות הרבים, בחצר או בחדר מדרגות או על גג מבנה.

השם

18. לחוק עזר זה ייקרא "חוק עזר לדוגמה למועצות מקומיות (תברואה וסילוק מפגעים)", התשל"ב-1972".

כ' באייר תשל"ב (4 במאי 1972)

יוסף בורג

שר הפנים